

Zpráva o základních právech 2019 Stanoviska agentury FRA

Rok 2018 přinesl v oblasti ochrany základních práv pokrok i nezdary. Zpráva o základních právech 2019 agentury FRA přináší přehled hlavního vývoje v této oblasti a upozorňuje jak na úspěchy, tak na oblasti, které i nadále vzbuzují obavy. Tato publikace představuje stanoviska agentury FRA k hlavnímu vývoji v uvedených tematických oblastech a souhrn důkazů podporujících tato stanoviska. Poskytuje tak hutný, ale informativní přehled hlavních problémů, jimž EU a její členské státy čelí v oblasti základních práv.

Obsah

	1	Naplnění cílů udržitelného rozvoje v EU: otázka lidských a základních práv	2
	2	Listina základních práv EU a její používání členskými státy	5
	3	Rovnost a nediskriminace	6
	4	Rasismus, xenofobie a související nesnášenlivost	9
	5	Integrace Romů	11
	6	Azyl, víza, migrace, hranice a integrace	13
	7	Informační společnost, soukromí a ochrana údajů	15
	8	Práva dítěte	17
	9	Přístup ke spravedlnosti, včetně práv obětí trestných činů	19
	10	Vývoj z hlediska provádění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením	21

1 Naplňování cílů udržitelného rozvoje v EU: otázka lidských a základních práv

Tato kapitola se zabývá vzájemným vztahem mezi rámcem pro lidská a základní práva a cíli udržitelného rozvoje Agendy 2030 v souvislosti s členskými státy a vnitřními politikami EU. Zaměřuje se na cíle udržitelného rozvoje týkající se snižování nerovností (cíl udržitelného rozvoje č. 10) a podpory míru, spravedlnosti a silných institucí (cíl udržitelného rozvoje č. 16). Tato kapitola upozorňuje, že pro vytvoření cílených politik založených na důkazech a v souladu s právy, která posilují postavení všech, zejména těch, jimž hrozí, že budou opomenuti, je důležité shromažďovat rozčleněné údaje o obtížně oslovitelných skupinách obyvatelstva. Věnuje se rovněž tomu, jak EU a její členské státy plní svůj závazek zakotvit přístup k udržitelnému rozvoji založený na právech. Zabývá se nástroji pro koordinaci politik a finančními nástroji, které mohou pomáhat prosazovat naplňování cílů udržitelného rozvoje při plném dodržování základních práv. V neposlední řadě vyzdvihuje význam vnitrostátních institucí pro lidská práva, orgánů pro rovné zacházení a institucí veřejného ochránce práv, jakož i místních orgánů, podnikatelských kruhů a občanské společnosti při systematickém zohledňování rozměru lidských práv v rámci cílů udržitelného rozvoje.

Cíle udržitelného rozvoje a lidská a základní práva se vzájemně doplňují s ohledem na jejich společný hlavní cíl podporovat dobré životní podmínky všech osob. Zatímco cíle udržitelného rozvoje představují konkrétní a cílenou globální politickou agendu, která má sloužit jako vodítko pro opatření států a dalších subjektů, včetně EU, lidská a základní práva představují komplexní normativní rámec, který vytváří právní závazky a odpovědnost. Cíle udržitelného rozvoje jsou založeny na lidských a základních právech a usilují o jejich realizaci. Zároveň je však pro podporu naplňování cílů udržitelného rozvoje nejvhodnější přístup založený na právech.

Všechny cíle udržitelného rozvoje přímo nebo nepřímo zahrnují základní práva a všechny spolu vzájemně souvisí. V některých z nich se nicméně rozměr práv projevuje více, například v cíli udržitelného rozvoje č. 10 týkajícím se snižování nerovností a cíli č. 16 týkajícím se podpory míru, spravedlnosti a silných institucí. V tomto ohledu se naplňování a hodnocení cílů udržitelného rozvoje č. 10 a 16 týká rovněž provádění a hodnocení dodržování lidských a základních práv zakotvených v mezinárodních nástrojích v oblasti lidských práv a v Listině základních práv EU, jako je např. právo na lidskou důstojnost, nediskriminaci a rovnost před zákonem a rovnost mezi ženami a muži, právo na život a nedotknutelnost lidské osobnosti, právo na sociální zabezpečení a sociální pomoc nebo práva související s přístupem ke spravedlnosti.

Údaje, které poskytl Eurostat, jež zahrnují údaje agentury FRA o násilí na ženách, doplněné o další údaje shromážděné a analyzované agenturou FRA, které se týkají obtížně oslovitelných skupin obyvatelstva, jako jsou etnické nebo náboženské menšiny, přistěhovalci nebo LGBTI osoby, poukazují na potřebu zvýšit úsilí o naplňování cílů udržitelného rozvoje v plném rozsahu. V posledních letech došlo ke zvýšení nerovností, zejména příjmové nerovnosti. I když se zdá, že se toto zvyšování v poslední době zastavilo, vedlo celkové zvýšení příjmové nerovnosti ke komplexním problémům při rovnoprávném požívání základních práv, zejména pokud jde o znevýhodněné skupiny obyvatelstva. Zároveň jsou pro významnou část obyvatelstva EU skutečností diskriminace a obtěžování, ale také násilí z diskriminačních důvodů, jakož i násilí na ženách. Kromě toho se objevily nové problémy v souvislosti s dodržováním zásad právního státu.

K řešení této situace a dosažení cílů udržitelného rozvoje v souladu se závazky v oblasti základních práv mají EU a členské státy k dispozici určité nástroje, jako jsou přísné antidiskriminační právní předpisy a řada odvětvových politik. Dosud však nebyla formálně předložena celková strategie EU pro komplexní udržitelný rozvoj založený na právech, jako je například strategie navržená mnohostrannou platformou EU pro cíle udržitelného rozvoje na období po roce 2020. V tomto ohledu Evropská komise počátkem roku 2019 zveřejnila

diskusní dokument, v němž představila tři možné scénáře pro tuto strategii s cílem zahájit debatu. Na základě tohoto diskusního dokumentu přijala Rada EU v dubnu 2019 své závěry nazvané „Směřování ke stále udržitelnější Unii“.

Důležitou úlohu při provádění cílů udržitelného rozvoje mohou hrát také účinné mechanismy monitorování a koordinace politik, jako je evropský semestr, a to na základě údajů ze srovnávacího přehledu EU o soudnictví a srovnávacího přehledu EU sociálních ukazatelů. Doporučení pro jednotlivé země přijatá v rámci evropského semestru však dosud výslovně nezohledňují agendu cílů udržitelného rozvoje ani příslušné požadavky na základní práva.

Dalším důležitým nástrojem je využívání fondů EU. Nedávné návrhy Evropské komise propojují budoucí financování ze strany EU v souvislosti s novým víceletým finančním rámcem (dále jen „rozpočet EU“) na období 2021–2027 s podmínkami týkajícími se práv (dále jen „základní podmínky“), jako je dodržování a provádění Listiny základních práv EU. Kromě toho Komise navrhla možnosti ochrany rozpočtu Unie v případě všeobecných nedostatků týkajících se právního státu v členských státech.

Dodržování a podpora základních práv při současném prosazování cílů udržitelného rozvoje a zastřešujícího závazku, že nikdo nebude opomenut, vyžaduje odborné znalosti, jakož i odpovídající a rozčleněné údaje. Tyto údaje nejsou vždy k dispozici. Navíc, i když k dispozici jsou, nejsou vždy brány v úvahu.

Na vnitrostátní úrovni by pro naplňování cílů udržitelného rozvoje, které je založeno na právech, bylo užitečné strukturovanější a systematictější zapojení vnitrostátních institucí pro lidská práva, orgánů pro rovné zacházení a institucí veřejného ochránce práv, místních samospráv, sociálních partnerů, podniků a občanské společnosti, a to do mechanismů koordinace a monitorování cílů udržitelného rozvoje, jakož i do výborů pro monitorování fondů EU. Toto zapojení by rovněž přispělo k posílení institucí, a tím i k podpoře plnění cíle udržitelného rozvoje týkajícího se míru, spravedlnosti a silných institucí (cíl udržitelného rozvoje č. 16).

Navíc potenciální přínos vnitrostátních institucí pro lidská práva, orgánů pro rovné zacházení a institucí veřejného ochránce práv v rámci shromažďování a analyzování údajů o cílech udržitelného rozvoje a základních právech u obtížně oslovitelných skupin obyvatelstva zůstává z velké části nevyužit. V této souvislosti by přínos těchto institucí a orgánů ve spolupráci s vnitrostátními statistickými úřady a s využitím jejich každodenní práce i odborných znalostí a technické pomoci agentury FRA mohl být v této oblasti významný.

Stanovisko agentury FRA 1.1

Orgány EU by měly zajistit, aby jakákoli budoucí strategie EU pro udržitelný růst odpovídajícím způsobem odrážela všechny cíle udržitelného rozvoje a cíle stanovené v globální Agendě 2030, včetně cíle udržitelného rozvoje zaměřeného na snižování nerovností (cíl udržitelného rozvoje č. 10) a cíle udržitelného rozvoje v oblasti podpory míru, spravedlnosti a silných institucí (cíl udržitelného rozvoje č. 16). Tato strategie by měla podporovat systematické zohledňování a plnění cílů udržitelného rozvoje, přičemž by měly být uznány úzké vazby mezi všemi sedmnácti cíli udržitelného rozvoje a základními právy zakotvenými v Listině základních práv EU. Členské státy EU by v rámci navrhování nebo přezkumu svých strategií nebo akčních plánů v oblasti udržitelného rozvoje měly zaujmout podobný přístup.

Stanovisko agentury FRA 1.2

Politický cyklus evropského semestru EU, zejména posouzení Evropské komise a výsledná doporučení pro jednotlivé země, by měly zohledňovat globální Agendu 2030 a její cíle udržitelného rozvoje, jakož i příslušné závazky v oblasti lidských a základních práv zakotvené v Listině základních práv EU a v mezinárodním právu v oblasti lidských práv. V tomto ohledu by například doporučení pro jednotlivé země mohla do svých úvah zahrnout vazby mezi nimi a plnění konkrétních cílů udržitelného rozvoje a dodržování ustanovení Listiny základních práv EU.

Stanovisko agentury FRA 1.3

Členské státy EU by do plnění cílů udržitelného rozvoje měly zapojit občanskou společnost ve všech jejích projevech a na všech jejích úrovních. V tomto ohledu by mohly jako příklad pro inspiraci zvážit model mnohostranné platformy na vysoké úrovni vytvořené Evropskou komisí pro plnění cílů udržitelného rozvoje. Kromě toho by mohly zvážit, zda je možné vyzvat organizace občanské společnosti k tomu, aby se aktivně zapojily do činností souvisejících s plněním a monitorováním cílů udržitelného rozvoje a také aby přijaly opatření k posílení jejich postavení prostřednictvím odborné přípravy a financování na základě konkrétního plánu naplňování těchto cílů.

Stanovisko agentury FRA 1.4

Zákonodárce EU by měl přijmout novou základní podmínku týkající se účinného uplatňování a provádění Listiny základních práv EU, jak je stanoveno v nařízení o společných ustanoveních, které navrhla Evropská komise pro příští víceletý finanční rámec na období 2021–2027. Takto posílená forma podmínky by poskytla dodatečné prostředky na podporu plnění cílů udržitelného rozvoje založeného na právech. Orgány EU by jako prostředek k podpoře dalšího dosahování cíle udržitelného rozvoje, který se týká míry, spravedlnosti a silných institucí (cíl udržitelného rozvoje č. 16), měly pokračovat v diskusi o ochraně rozpočtu Unie v případě všeobecných nedostatků týkajících se právního státu v členských státech a usilovat o tuto ochranu.

Stanovisko agentury FRA 1.5

Členské státy EU by měly zajistit aktivní a smysluplnou účast vnitrostátních institucí pro lidská práva, orgánů pro rovné zacházení nebo institucí veřejného ochránce práv ve výborech pro monitorování programů financovaných z prostředků EU a mechanismech pro monitorování a koordinaci plnění cílů udržitelného rozvoje. Jak

FRA opakovaně zdůraznila, členské státy by jim v tomto ohledu měly poskytovat dostatečné zdroje a pomoc, aby mohly budovat jejich kapacity pro plnění těchto úkolů.

Stanovisko agentury FRA 1.6

Orgány EU a členské státy by měly zvážit využití všech dostupných statistických údajů a dalších dostupných důkazů o diskriminaci a násilí nebo obtěžování motivovanými předsudky, jakož i údajů o násilí na ženách, k doplnění svých zpráv o příslušných ukazatelích cílů udržitelného rozvoje, včetně údajů a důkazů poskytnutých agenturou FRA. Členské státy by měly shromažďovat a členit údaje důležité pro plnění cílů udržitelného rozvoje, zejména pokud jde o zranitelné, obtížně oslovitelné skupiny obyvatelstva, aby zajistily, že nikdo nezůstane opomenut. V tomto ohledu by měly nahlížet do údajů agentury FRA s cílem určit, zda tyto údaje mohou být doplněny do vnitrostátních zpráv a monitorování a poskytovat pro ně rozčlenění. Členské státy by dále měly podporovat spolupráci vnitrostátních statistických úřadů s vnitrostátními institucemi pro lidská práva, orgány pro rovné zacházení nebo institucemi veřejného ochránce práv. Členské státy by v této oblasti měly zvážit využití odborné technické pomoci a pokynů agentury FRA.

2 Listina základních práv EU a její používání členskými státy

V roce 2018 platila Listina základních práv Evropské unie jakožto právně závazná listina práv EU již devátým rokem. Doplnuje vnitrostátní ústavy a mezinárodní nástroje pro lidská práva, a zejména Evropskou úmluvu o lidských právech (EÚLP). Stejně jako v předchozích letech zůstala úloha a používání listiny na vnitrostátní úrovni nejednoznačná. Vnitrostátní soudy listinu používaly. Ačkoli mnoho odkazů na listinu bylo povrchních, různá soudní rozhodnutí ukazují, že listina může přinést přidanou hodnotu a má význam. V řadě členských států se listina využívala také v rámci posouzení dopadu a legislativního přezkumu. Nešlo však o systematické využívání a zdálo se, že jde spíše o výjimku než pravidlo. Kromě toho se zdá, že vládní politiky zaměřené na podporu používání listiny jsou i nadále velmi vzácnými výjimkami, přestože článek 51 listiny ukládá státům povinnost aktivně „podporovat“ uplatňování jejích ustanovení. Desáté výročí platnosti listiny v roce 2019 poskytuje příležitost k tomu, aby se do rozvoje potenciálu listiny vložilo více politické dynamiky.

Listina základních práv EU vstoupila v platnost teprve před devíti lety. Členské státy EU jsou povinny respektovat práva zakotvená v listině a „podporovat jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi“ (článek 51 listiny). Z dostupných důkazů a konzultací agentury FRA však vyplývá, že chyby vnitrostátní politiky, které by podporovaly povědomí o listině a její uplatňování. Právníci, včetně těch, kteří působí ve vnitrostátních správních orgánech, v soudnictví a ve vnitrostátních parlamentech, hrají při uplatňování listiny ústřední úlohu. Ačkoli v soudnictví se listina používá, zdá se, že v ostatních složkách státní moci je známá méně. FRA na základě důkazů shromážděných v této zprávě a v souladu se svým stanoviskem 4/2018 „Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental Rights“ vypracovala následující stanoviska.

Stanovisko agentury FRA 2.1

Členské státy EU by měly zahájit iniciativy a politiky zaměřené na podporu povědomí o listině a jejího provádění na vnitrostátní úrovni, aby listina mohla hrát významnou úlohu v případech, ke kterým se vztahuje. Tyto iniciativy a politiky by měly být založeny na důkazech. V ideálním případě by měly vycházet z pravidelných posouzení používání listiny a povědomí o ní na vnitrostátní úrovni.

Přesněji řečeno, členské státy by měly zajistit, aby vnitrostátním soudcům a dalším právníkům byly pravidelně nabízeny cílené vzdělávací moduly o listině a jejím používání založené na potřebách, a to způsobem, který uspokojí poptávku a zaručí „akceptování listiny“.

Stanovisko agentury FRA 2.2

Členské státy EU by se měly zaměřit na sledování skutečného používání listiny ve vnitrostátní judikatuře a v legislativních a regulačních postupech s cílem určit nedostatky a konkrétní potřeby pro lepší provádění listiny na vnitrostátní úrovni. Například by členské státy EU měly přezkoumat svá vnitrostátní procesní pravidla týkající se právního přezkumu a posouzení dopadu návrhů zákonů z hlediska listiny. Tyto postupy by měly výslovně odkazovat na listinu, tak jako odkazují na vnitrostátní nástroje pro lidská práva, s cílem minimalizovat riziko, že listina bude přehlížena.

3 Rovnost a nediskriminace

V roce 2018 bylo dosaženo nerovnoměrného pokroku, pokud jde o právní a politické nástroje EU na podporu rovnosti a nediskriminace. Zatímco Rada Evropské unie po deseti letech jednání stále ještě nepřijala navrhovanou směrnici o rovném zacházení, Evropská komise v souvislosti s novým víceletým finančním rámcem EU navrhla finanční nástroje EU, které podporují antidiskriminační politiky na unijní i vnitrostátní úrovni. Komise rovněž vydala doporučení o normách pro orgány pro rovné zacházení, které poskytuje užitečné pokyny pro posílení ochrany proti diskriminaci. EU i nadále spolupracovala s členskými státy a podporovala jejich úsilí o prosazování rovnosti leseb, gayů, bisexuálů, transgender a intersexuálních osob (LGBTI). Několik členských států za tímto účelem zavedlo právní a politická opatření. Zákazy týkající se náboženských oděvů a symbolů nadále vyvolávaly polemiky. EU a členské státy mezitím podnikly různé kroky k posílení shromažďování a využívání údajů o rovnosti. Řada studií a průzkumů zveřejněných v roce 2018 poskytla důkazy o rozsahu a formách diskriminace, kterým jsou lidé v EU vystaveni.

Stávající právní rámec EU poskytuje komplexní ochranu proti diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu v klíčových oblastech života. V současnosti však poskytuje ochranu proti diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace pouze v oblasti zaměstnání a povolání. Ke konci roku 2018, po deseti letech jednání, Rada Evropské unie stále nepřijala směrnici o rovném zacházení, která by tuto ochranu rozšířila i na oblasti vzdělávání, sociální ochrany a přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, a jejich poskytování. To znamená, že právo EU chrání jednotlivce, který čelí diskriminaci, například v oblasti bydlení, pokud se jedná o diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu, avšak nikoli, pokud jde o diskriminaci na základě sexuální orientace či z jiných důvodů. To vede k umělé hierarchii důvodů v rámci EU, přičemž některé z nich jsou chráněny více než jiné.

Článek 21 Listiny základních práv EU zakazuje diskriminaci z jakýchkoli důvodů, zejména z důvodů, jako jsou pohlaví, rasa, barva pleti, etnický nebo sociální původ, genetické rysy, jazyk, náboženské vyznání nebo přesvědčení, politické nebo jakékoli jiné názory, příslušnost k národnostní menšině, majetek, narození, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientace. Článek 19 Smlouvy o fungování Evropské unie stanoví, že Rada může zvláštním legislativním postupem a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu jednomyslně přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace.

Stanovisko agentury FRA 3.1

S ohledem na přesvědčující důkazy o diskriminaci založené na různých důvodech v oblastech, jako je vzdělávání, sociální ochrana a přístup ke zboží a službám, včetně bydlení, by měl zákonodárce EU zvýšit své úsilí o přijetí směrnice o rovném zacházení. To by zajistilo, aby právní předpisy EU poskytovaly komplexní ochranu proti diskriminaci v klíčových oblastech života, včetně diskriminace na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku a sexuální orientace.

Výsledky průzkumů agentury FRA a různé vnitrostátní studie zveřejněné v roce 2018 potvrzují, že diskriminace a nerovnosti založené na různých důvodech zůstávají v každodenním životě v celé EU realitou. Z těchto zjištění rovněž soustavně vyplývá, že lidé, kteří se setkají s diskriminací, ji zřídka kdy nahlásí. Nejčastěji uváděným důvodem pro nahlášení diskriminace je přesvědčení, že by se nic nezměnilo.

S ohledem na tyto důkazy lze konstatovat, že jak směrnice o rasové rovnosti, tak směrnice o rovnosti v zaměstnání v rámci svých ustanovení o pozitivních opatřeních stanoví, že pro zajištění plné rovnosti v praxi nebrání zásada rovného zacházení žádnému členskému státu zachovávat nebo přijímat zvláštní opatření pro předcházení nevýhodám souvisejícím s některým z chráněných důvodů diskriminace a pro jejich vyrovnání.

Směrnice o rasové rovnosti a směrnice v oblasti genderové rovnosti rovněž zřizují orgány na podporu rovného zacházení. Jejich úkolem je poskytovat pomoc obětem diskriminace, provádět výzkum diskriminace a vydávat doporučení, jak proti diskriminaci bojovat. Takové orgány pro rovné zacházení zřídily všechny členské státy EU. Několik zpráv o jednotlivých zemích Evropské komise proti rasismu a nesnášenlivosti (ECRI) a Výboru pro odstranění rasové diskriminace (CERD) zveřejněných v roce 2018 však vyjadřovalo obavy ohledně účinnosti, nezávislosti a přiměřenosti lidských, finančních a technických zdrojů monitorovaných orgánů pro rovné zacházení.

Doporučení Evropské komise o normách pro orgány pro rovné zacházení a revidované všeobecné politické doporučení komise ECRI č. 2 obsahuje komplexní pokyny, jak mohou být posíleny mandáty, struktury a prostředky pro orgány pro rovné zacházení s cílem zvýšit jejich účinnost.

Stanovisko agentury FRA 3.2

Členské státy EU by měly zajistit, aby orgány pro rovné zacházení mohly účinně a nezávisle plnit úkoly, které jim byly svěřeny v rámci antidiskriminačních právních předpisů EU. To zahrnuje zajištění toho, aby byly orgánům pro rovné zacházení přidělovány dostatečné lidské, finanční a technické zdroje. Členské státy by přitom měly náležitě zohlednit doporučení Evropské komise o normách pro orgány pro rovné zacházení a revidované všeobecné politické doporučení komise ECRI č. 2.

Stanovisko agentury FRA 3.3

V souladu se zásadou rovného zacházení a se směrnici EU o rovnosti by členské státy EU měly zvážit zavedení opatření pro předcházení nevýhodám souvisejícím s některým z chráněných důvodů diskriminace a pro jejich vyrovnání. Tyto nevýhody by mohly být zjištěny prostřednictvím analýzy údajů o zkušenostech s diskriminací v klíčových oblastech života, které by měly být v EU systematicky shromažďovány.

Evropská komise předložila svou druhou výroční zprávu o seznamu opatření pro posílení rovnosti LGBTI osob a potvrdila své odhodlání úspěšně provádět opatření uvedená na seznamu. Komise prostřednictvím řady skupin na vysoké úrovni a pracovních skupin podporuje členské státy v jejich úsilí posílit rovnost LGBTI osob.

Evropský parlament vyzval Komisi, aby přijala opatření, která zajistí, že LGBTI osoby a jejich rodiny mohou uplatňovat své právo na volný pohyb a že jsou jim poskytovány jasné a dostupné informace o uznávání přeshraničních práv pro ně a jejich rodiny v EU.

Kroky za účelem posílení rovnosti LGBTI osob podnikla rovněž řada členských států, konkrétně v průběhu roku zavedly příslušné právní změny a politická opatření. Patří mezi ně status rodin stejného pohlaví, zjednodušené postupy pro změnu pohlavní příslušnosti na základě sebeurčení a ukončení praxe nepotřebných chirurgických zákroků u intersexuálních dětí. V několika členských státech soudy připravily půdu pro legislativní vývoj nebo zajistily jeho řádné prosazování.

Stanovisko agentury FRA 3.4

Členské státy EU jsou vybízeny, aby nadále přijímaly a prováděly specifická opatření k zajištění toho, aby lesby, gayové, bisexuálové, transgender a intersexuální osoby (LGBTI) mohly plně využívat všechna svá základní práva uznávaná podle práva EU nebo vnitrostátního práva. V souvislosti s tím jsou členské státy vybízeny, aby ve svém úsilí vycházely ze seznamu opatření na posílení rovnosti LGBTI osob zveřejněného Evropskou komisí.

Stejně jako v předchozích letech byla omezení náboženských oděvů a symbolů v práci nebo ve veřejných prostorech v roce 2018 i nadále předmětem diskusí v EU. Ačkoli většina členských států EU takové zákony ospravedlňuje úmyslem zachovat neutralitu, nebo jako způsob, jak usnadnit sociální interakci a soužití, je i nadále obtížné nalézt rovnováhu mezi svobodou náboženského vyznání nebo přesvědčení a dalšími legitimními cíli prosazovanými v demokratické společnosti. Tato omezení se dotýkají zejména muslimských žen. Prosazování uvedených právních předpisů se ukazuje jako obzvláště problematické v oblastech, kde neexistuje jasné vymezená hranice mezi veřejnou a soukromou sférou, přičemž způsob, jakým se soudy v této souvislosti zabývají stížnostmi proti diskriminaci, se v rámci EU liší.

Článek 10 Listiny základních práv EU zaručuje každému právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání. Toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevat své náboženské vyznání nebo přesvědčení sám nebo společně s jinými bohoslužbou, vyučováním, prováděním úkonů a zachováváním obřadů. Článek 21 Listiny základních práv EU zakazuje diskriminaci na základě náboženského vyznání nebo přesvědčení.

Stanovisko agentury FRA 3.5

Členské státy EU by měly zajistit, aby veškerá právní omezení týkající se náboženských symbolů nebo oděvů byla plně v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv, včetně příslušné judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Každý legislativní nebo správní návrh, který hrozí omezením svobody projevu náboženského vyznání nebo přesvědčení, by měl zahrnovat aspekty základních práv a plně dodržovat zásady zákonnosti, nezbytnosti a přiměřenosti.

Údaje o rovnosti, kterými se rozumí jakékoli informace, jež jsou užitečné pro popis a analýzu stavu rovnosti, jsou nezbytné k informované tvorbě politik proti diskriminaci založených na důkazech, monitorování příslušného vývoje a posouzení provádění antidiskriminačních právních předpisů. Kromě toho podle směrnice o rasové rovnosti a směrnice o rovnosti v zaměstnání musí členské státy EU každých pět let sdělovat veškeré informace nezbytné k tomu, aby Komise mohla vypracovat zprávu pro Evropský parlament a Radu o uplatňování těchto směrnic. Další oznamovací povinnost nastane v roce 2020.

Podskupina pro údaje o rovnosti působící v rámci skupiny EU na vysoké úrovni pro otázky nediskriminace, rovnosti a rozmanitosti identifikovala řadu společných problémů, které ovlivňují dostupnost

a kvalitu údajů o rovnosti v členských státech. Mezi tyto problémy patří neexistence koordinovaného přístupu ke shromažďování a používání údajů o rovnosti, neúplná identifikace skupin obyvatelstva ohrožených diskriminací z důvodu nadměrného spoléhání se na zástupné ukazatele a nedostatečné konzultace s příslušnými zúčastněnými stranami v rámci navrhování a provádění shromažďování údajů. Jednácí pokynů pro zlepšení shromažďování a používání údajů o rovnosti vypracovaných uvedenou podskupinou obsahuje konkrétní pokyny k řešení těchto problémů na vnitrostátní úrovni. Ačkoli jsou pokyny určeny pro členské státy, lze je analogicky uplatňovat i v orgánech a institucích EU za účelem posílení monitorování rozmanitosti.

Stanovisko agentury FRA 3.6

Členské státy EU by měly přijmout koordinovaný přístup ke shromažďování údajů o rovnosti a zajistit spolehlivé, platné a srovnatelné údaje o rovnosti rozčleněné podle chráněných charakteristik, a to na základě sebeurčení a v souladu se zásadami a zárukami stanovenými v obecném nařízení o ochraně osobních údajů. Členské státy by přitom měly věnovat náležitou pozornost pokynům pro zlepšování shromažďování a používání údajů o rovnosti, které přijala skupina EU na vysoké úrovni pro otázky nediskriminace, rovnosti a rozmanitosti. Jako budoucí krok by orgány a instituce EU měly zvážit použití těchto pokynů v rámci svých vlastních struktur.

4 Rasismus, xenofobie a související nesnášlivost

Ze závěrů průzkumů, které v roce 2018 provedla FRA, a zpráv orgánů v oblasti lidských práv vyplývá, že osmnáct let po přijetí směrnice o rasové rovnosti a deset let po přijetí rámcového rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii příslušníci menšin a migranti stále čelí rozšířenému obtěžování, strukturální diskriminaci, zažitým předsudkům a diskriminačnímu etnickému profilování v celé EU. Některé členské státy dosud řádně a plně nezpracovaly rámcové rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii do vnitrostátních právních předpisů. V roce 2018 zavedlo akční plány a strategie zaměřené proti rasismu a etnické diskriminaci pouze patnáct členských států.

Čl. 4 písm. a) Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace stanoví, že státy úmluvy mají podněcování k rasové diskriminaci a násilné činy proti jakékoli rase nebo skupině osob prohlásit za trestné podle zákona. Článek 1 rámcového rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii popisuje opatření, která členské státy musí přijmout, aby potrestaly úmyslné rasistické a xenofobní jednání. Článek 4 dále požaduje, aby pohnutky založené na předsudcích byly považovány za přitěžující okolnost nebo aby soudy mohly k těmto pohnutkám přihlídnout při stanovení trestu pro pachatele. Směrnice o právech obětí požaduje, aby bylo obětem trestných činů z nenávisti poskytnuto individuální posouzení s cílem určit jejich potřeby zvláštní podpory a ochrany (článek 22). S prováděním právních předpisů EU je spojeno zajištění toho, aby policie při nahlášení trestných činů z nenávisti určila oběti a zaznamenala rasistické pohnutky.

Údaje z průzkumů agentury FRA zůstávaly v roce 2018 i nadále hlavním zdrojem pochopení míry výskytu a forem viktimizace z nenávisti v mnoha členských státech EU a v celé EU. K rasistickému obtěžování a násilí dochází v EU běžně. Jak vyplývá z průzkumů agentury FRA z roku 2018 o viktimizaci osob afrického původu a Židů, tyto případy zůstávají v oficiálních statistikách skryty a členské státy nemají nástroje ani dovednosti k tomu, aby řádně a systematicky zaznamenávaly trestné činy z nenávisti.

Stanovisko agentury FRA 4.1

Členské státy EU by měly zajistit, aby byl každý údajný trestný čin z nenávisti, včetně nezákonných forem nenávistného verbálního projevu, účinně zaznamenán, vyšetřen, stíhán a souzen. V této souvislosti je nutné postupovat v souladu s příslušným vnitrostátním, unijním, evropským a mezinárodním právem v oblasti lidských práv.

Členské státy EU by měly dále usilovat o systematické zaznamenávání, shromažďování a každoroční zveřejňování údajů o trestných činech z nenávisti, aby mohly v reakci na ně přijímat účinná a důkazy podložená právní a politická opatření. Veškeré údaje by měly být shromažďovány v souladu s vnitrostátními právními rámci a právními předpisy EU o ochraně údajů.

Článek 10 směrnice o rasové rovnosti poukazuje na význam šíření informací s cílem zajistit, aby dotčené osoby věděly o svém právu na rovné zacházení. Kromě toho článek 13 uvedené směrnice stanoví povinnost určit vnitrostátní subjekty pověřené podporou rovného zacházení. Tyto subjekty mají za úkol poskytovat pomoc obětem diskriminace, provádět výzkum diskriminace a podávat doporučení ohledně řešení diskriminace. Jak však vyplývá z důkazů shromážděných agenturou FRA, příslušníci etnických menšin mají často velmi omezené povědomí o orgánech pro rovné zacházení a případy diskriminace zůstávají do značné míry neoznámeny.

Stanovisko agentury FRA 4.2

Členské státy EU by měly zajistit, aby orgány pro rovné zacházení mohly plnit své úkoly, které jim svěřuje směrnice o rasové rovnosti, a měly by je podporovat při zvyšování povědomí veřejnosti o jejich existenci, o platných antidiskriminačních předpisech a o způsobech zjednání nápravy. To může pomoci posílit úlohu orgánů pro rovné zacházení při usnadňování oznamování etnické a rasové diskriminace ze strany obětí.

V roce 2018 mělo pouze patnáct členských států EU zvláštní vnitrostátní akční plány pro boj proti

rasové diskriminaci, rasismu a xenofobii. Durban-
ská deklarace a akční program Organizace spoje-
ných národů přijaté na Světové konferenci proti
rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a souvise-
jící nesnášenlivosti poukazují na hlavní odpověd-
nost účastnických států za boj proti rasismu, rasové
diskriminaci, xenofobii a související nesnášenlivosti.
Skupina EU na vysoké úrovni pro boj proti rasismu,
xenofobii a dalším formám nesnášenlivosti posky-
tuje členským státům fórum, na němž si mohou
vyměňovat postupy k zajištění úspěšného prová-
dění těchto akčních plánů.

Stanovisko agentury FRA 4.3

*Členské státy EU by měly vypracovat zvláštní
vnitrostátní akční plány pro boj proti rasismu,
rasové diskriminaci, xenofobii a související ne-
snášenlivosti. V tomto ohledu by se mohly řídit
praktickými pokyny Úřadu vysokého komisaře
OSN pro lidská práva, které se týkají vypracov-
ání takových plánů. V souladu s těmito pokyny
by akční plány stanovily cíle a opatření, určily
odpovědné státní orgány, stanovily lhůty, za-
hrnovaly ukazatele výkonnosti a poskytovaly
monitorovací a hodnotící mechanismy. Prová-
dění takových plánů by členským státům EU
poskytlo účinný prostředek k zajištění splnění
povinností, které jim ukládají směrnice o rasové
rovnosti a rámcové rozhodnutí o boji proti rasi-
smu a xenofobii.*

Z důkazů z šetření EU-MIDIS II a zjištění výzkumu
v řadě členských států vyplývá, že příslušníci etnic-
kých menšin i nadále čelí diskriminačnímu etnic-
kému profilování ze strany policie. Toto profilování
může ohrozit jejich důvěru v prosazování práva.
Tato praxe je v rozporu se zásadami Mezinárodní
úmluvy o odstranění všech forem rasové diskrimi-
nace a jinými mezinárodními normami, včetně těch,
které jsou zakotveny v EÚLP a související judikatuře
Evropského soudu pro lidská práva, jakož i v Listině
základních práv EU a směrnici o rasové rovnosti.

Stanovisko agentury FRA 4.4

*Členské státy EU by měly vypracovat konkrétní,
praktické pokyny připravené k použití s cílem
zajistit, aby policisté při výkonu svých povin-
ností neuplatňovali diskriminační etnické profi-
lování. Jak je uvedeno v příručce agentury FRA
o předcházení nezákonnému profilování, tyto
pokyny by měly být vydávány donucovacími
orgány nebo zahrnuty do standardních provoz-
ních postupů policie či do kodexů chování ur-
čených pro policisty. Členské státy by o těchto
pokynech měly systematicky informovat pra-
covníky donucovacích orgánů v přední linii.*

5 Integrace Romů

Romové i nadále čelí diskriminaci z důvodu svého etnického původu v rámci přístupu ke vzdělávání, zaměstnání, zdravotní péči a bydlení. Zprávy o diskriminaci a trestných činech z nenávisti stejně jako v minulosti i v roce 2018 potvrdily, že protiromské nálady nadále významně brání začleňování Romů. Z údajů agentury FRA vyplývá, že pokud jde o sociální a ekonomickou situaci Romů v celé EU, došlo jen k nepatrným změnám. To oslabuje úsilí na unijní i vnitrostátní úrovni o dosažení cílů udržitelného rozvoje, zejména cíle č. 10 týkajícího se snižování nerovností v rámci jednotlivých zemí, a konkrétně jeho dílčího cíle 10.3, kterým je zajištění rovných příležitostí a snížení nerovnosti výsledků. Monitorovací zpráva o pokroku v rámci plnění cílů udržitelného rozvoje, kterou vypracovává Eurostat, z roku 2018 neobsahuje žádný odkaz na výsledky začleňování Romů ani na relevantní údaje, jež předložila FRA, a to i přes velký význam monitorování řady cílů konkrétně zaměřených na Romy (zejména cílů č. 1, 4, 6 a 8). Toto monitorování by mělo jednoznačný politický význam vzhledem k tomu, že existuje rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů, a to od roku 2011, a související doporučení Rady z roku 2013.

Konkrétní opatření k řešení protiromských nálad a rozšířené diskriminace Romů nejsou dosud v celé EU systematicky uplatňována, ani nejsou klíčovou prioritou ve vnitrostátních strategiích integrace Romů a souvisejících politikách na evropské, vnitrostátní, regionální a místní úrovni. Diskriminaci jako zvláštní prioritou se zabývá jen několik vnitrostátních strategií integrace Romů. V řadě členských států vnitrostátní strategie integrace Romů protiromské nálady výslovně nezmiňují. Pro posílení procesů sociálního začleňování a pro zlepšení výsledků v oblasti integrace je nezbytné zvýšit úsilí o konkrétnější a systematictější řešení diskriminace a protiromských nálad.

Stanovisko agentury FRA 5.1

Členské státy EU by měly přezkoumat své vnitrostátní strategie integrace Romů a uznat protiromské nálady jako formu rasismu, která může vést ke strukturální diskriminaci. Vnitrostátní strategie integrace Romů by měly uvádět, která z jejich obecných antidiskriminačních opatření se výslovně zabývají protiromskými náladami a jakým způsobem tak činí. Konkrétní opatření by se měla zaměřovat jak na Romy, například prostřednictvím informačních kampaní o právech nebo usnadněním přístupu k opravným prostředkům, tak na širokou veřejnost, například zvyšováním povědomí o historické diskriminaci, segregaci a pronásledování Romů.

Podle údajů agentury FRA jen velmi málo Romů, kteří se setkají s obtěžováním a násilím z nenávisti, tyto incidenty oznámí nějaké organizaci, včetně policie.

Opatření k prosazování antidiskriminačních právních předpisů EU s ohledem na Romy zůstávala v roce 2018 nedostatečná. V rámci zlepšování a prosazování právních předpisů, které zakazují diskriminaci Romů, se objevují závažné problémy. Zejména je to nedostatek důvěry v instituce ze strany Romů a nedostatečné pochopení problémů, s nimiž se Romové potýkají, ze strany institucí. Problémem rovněž nadále zůstává nedostatečné pravidelné monitorování diskriminace a oznamování trestných činů z nenávisti na vnitrostátní úrovni, neboť rozsah protiromských nálad a diskriminace lze bez údajů či důkazů zjistit jen obtížně. V členských státech EU lze nalézt pouze několik příkladů oznamování incidentů a shromažďování údajů o protiromských náladách.

Stanovisko agentury FRA 5.2

Členské státy EU by měly v zájmu řešení omezeného oznamování diskriminace a protiromských nálad úřadům zajistit, aby donucovací orgány spolupracovaly s orgány pro rovné zacházení, jakož i s institucemi veřejného ochránce práv a s vnitrostátními institucemi pro lidská práva. To by pomohlo vypracovat opatření na podporu prostředí, v němž Romové, stejně jako všichni ostatní, mají důvěru v oznamování incidentů diskriminačního zacházení, včetně diskriminačního etnického profilování, s vědomím, že příslušné úřady budou jejich stížnosti brát vážně a budou se jimi zabývat. Mezi taková opatření by mohly například patřit postupy pro pověření

třetích stran oznamováním, díky kterým organizace občanské společnosti spolupracují s donucovacími orgány s cílem usnadnit oznamování trestných činů z nenávisti a diskriminace.

Orgány EU a romská občanská společnost v roce 2018 i nadále poukazovaly na význam smysluplné účasti Romů, zejména na místní úrovni, v zájmu účinnějšího provádění politik začleňování Romů a dosažení udržitelných výsledků, jak to požaduje globální Agenda 2030. Evropská komise ve svém dokumentu s názvem „Hodnocení rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020“ vyzdvihla význam zapojení komunity, přičemž zdůraznila, že účast Romů může pomoci určit priority financování. Důležité je, že výsledky hodnocení jsou v souladu s výzkumem agentury FRA na místní úrovni, který upozorňuje na to, jak mohou být interakce a zapojení na úrovni komunit důležitým nástrojem k usnadnění pozitivnějších vztahů mezi komunitami, ke zmírnění možného napětí mezi Romy a ostatními občany a v konečném důsledku k boji

s protiromskými náladami tak, že přispějí k boření stereotypů a vymýcení diskriminačního chování. Toto zapojení na úrovni komunit má potenciál zvýšit účinnost evropských strukturálních a investičních fondů, jelikož odráží priority místních komunit a činí proces jejich provádění skutečně inkluzivním.

Stanovisko agentury FRA 5.3

Členské státy EU by měly přezkoumat své vnitrostátní strategie integrace Romů nebo integrované soubory politických opatření s cílem podpořit participativní přístup k navrhování, provádění a monitorování opatření v oblasti začleňování Romů, zejména na místní úrovni, a podporovat úsilí vedené komunitami. K podpoře a usnadnění účasti Romů a projektů integrace vedených komunitami by se měly využívat evropské strukturální a investiční fondy a další finanční zdroje. Budoucí dohody o partnerství pro novou generaci fondů EU by měly výslovně zahrnovat zapojení Romů do navrhování, provádění a monitorování příslušných investic do začleňování Romů na místní úrovni.

6 Azyl, víza, migrace, hranice a integrace

I když počet vysídlených osob na celém světě zůstává vysoký, počet těchto osob přicházejících do Evropské unie (EU) se i nadále snižoval. Pokusy o překročení Středozemního moře měly i nadále oběti na životech. Odhaduje se, že v roce 2018 při nich zahynulo 2 299 osob. Nadále byla policie obviňována z navracení a ze špatného zacházení s migranty a uprchlíky. V červnu evropští vedoucí představitelé vyzvali ke komplexnímu přístupu k migraci, přičemž důrazně požadovali zastavení nelegální migrace, včetně nedovoleného pohybu v EU. Byly zavedeny a dále rozvíjeny různé rozsáhlé informační systémy, z nichž většina zahrnuje zpracování biometrických údajů. V rámci integrace uprchlíků, kteří přišli v letech 2015–2016, bylo mezitím navzdory různým překážkám dosaženo pokroku.

Články 18 a 19 Listiny základních práv EU zaručují právo na azyl a zakazují navracení. V článku 6 je zakotveno právo na svobodu a bezpečnost. Podle mezinárodního mořského práva musí být osoby zachráněné na moři dopraveny na bezpečné místo. „Bezpečným“ se rozumí, že je rovněž zajištěna ochrana před pronásledováním nebo jinou vážnou újmu. V roce 2018 spory mezi členskými státy EU o to, kde by měly přistávat záchranné lodě, vedly k tomu, že migranti čekali na moři celé dny, někdy i týdny. Některé členské státy mají nadále na svých hranicích zařízení, v nichž jsou zadržováni žadatelé o azyl, zatímco úřady přezkoumávají jejich žádosti o azyl. Mezitím se zvýšil počet hlášení porušení zásady nenavracení, jakož i počet případů policejního násilí na hranicích.

Stanovisko agentury FRA 6.1

EU a její členské státy by měly spolupracovat s příslušnými mezinárodními organizacemi a třetími zeměmi s cílem zajistit bezpečné, rychlé a předvídatelné vylovení migrantů a uprchlíků zachráněných na moři v souladu se zásadou nenavracení. Veškerá střediska pro vyřizování žádostí, která jsou zřízena v rámci EU, musí být plně v souladu s právem na svobodu a bezpečnost stanoveným v článku 6 listiny a musí uplatňovat odpovídající ochranná opatření, aby bylo zajištěno, že azylová řízení a řízení o navracení jsou spravedlivá. Členské státy EU by měly posílit preventivní opatření proti zneužívání ze strany donucovacích orgánů a účinně vyšetřovat všechna důvěryhodná obvinění z navracení a násilí ze strany donucovacích orgánů na hranicích.

Ve své předchozí zprávě o základních právech vyjádřila FRA vážné znepokojení nad zastrašováním

humanitárních pracovníků a dobrovolníků, kteří podporují migranty v nelegální situaci. Řada vnitrostátních institucí pro lidská práva se proti těmto praktikám spolu s dalšími aktéry ohradila, přičemž konstatovala, že tyto praktiky mají na činnost nevládních organizací odrazující účinek. Tento trend zaměřený jak na záchranná plavidla používaná občanskou společností ve Středomoří, tak na dobrovolníky a nevládní organizace činné v EU pokračoval i v roce 2018.

Stanovisko agentury FRA 6.2

Členské státy EU by se měly vyvarovat opatření, která přímo či nepřímo odrazují od humanitární pomoci, jež pomáhá migrantům a uprchlíkům v nouzi, a měly by se řídit příslušnými doporučeními vydanými vnitrostátními institucemi pro lidská práva. Členské státy EU by navíc měly zrušit omezení vztahující se na organizace občanské společnosti, které používají záchranná plavidla ve Středozemním moři.

EU plánuje zavést celoevropské ukládání osobních údajů, včetně biometrických údajů, všech cizinců ve Vízovém informačním systému. To zahrnuje údaje o držitelích povolení k dlouhodobému pobytu. Jejich údaje v současné době ukládají na vnitrostátní úrovni členské státy, v nichž držitelé těchto povolení žijí. Ukládání osobních údajů státních příslušníků třetích zemí, kteří mají pevné vazby s EU, do celounijního systému, znamená zacházet s nimi jako se státními příslušníky třetích zemí, kteří do EU přicházejí pouze dočasně – například za účelem cestování, studia či podnikání. To je v rozporu s myšlenkou inkluzivní společnosti, jež má vést ke skutečnému začleňování státních příslušníků třetích zemí žijících v EU. Mnoho držitelů povolení k pobytu má svůj středobod života v EU, kde trvale pobývá.

Stanovisko agentury FRA 6.3

EU by se měla vyhnout celounijnímu zpracování osobních údajů ve Vízovém informačním systému u držitelů povolení k pobytu, kteří mají v EU svůj středobod života. Jejich údaje by měly být zpracovávány ve vnitrostátních systémech, podobně jako u občanů EU.

Přibližně sedm z deseti Evropanů považuje integraci migrantů, včetně osob požívajících mezinárodní ochrany, za nezbytnou investici v dlouhodobém horizontu jak pro dotčené osoby, tak pro přijímající zemi. V letech 2015 až 2017 byla mezinárodní ochrana ve 28 členských státech EU přiznána více než 1,4 milionu osob. Osoby, kterým byla poskytnuta mezinárodní ochrana, mají nárok na soubor práv stanovených v Úmluvě o právním postavení uprchlíků z roku

1951 (dále jen „úmluva z roku 1951“), která je zakotvena v primárním i sekundárním právu EU. Podle výzkumu agentury FRA zdoluhavé postupy pro získání povolení k pobytu v šesti členských státech ztížily uprchlíkům přístup ke vzdělávání a zaměstnání, negativně ovlivnily jejich duševní zdraví a pravděpodobně zvýšily jejich zranitelnost vůči vykořisťování a trestné činnosti. Z důkazů agentury FRA rovněž vyplývá, že uprchlíci po získání mezinárodní ochrany čelí riziku bezdomovectví.

Stanovisko agentury FRA 6.4

Členské státy EU by měly zintenzivnit své úsilí, aby zajistily, že osoby, jimž byla přiznána mezinárodní ochrana, plně požívají práv, na něž mají nárok podle úmluvy z roku 1951, mezinárodního práva v oblasti lidských práv a příslušných právních předpisů EU, a podpořily tak jejich úspěšnou integraci do hostitelské společnosti.

7 Informační společnost, soukromí a ochrana údajů

V roce 2018 vzbudily zprávy o rozsáhlém zneužívání osobních údajů obavy a zvýšily povědomí o potřebě silných záruk v oblasti soukromí a ochrany údajů. To poukázalo na význam úsilí zákonodárců v této oblasti, jehož výsledkem je např. obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), které vstoupilo v platnost v květnu, jakož i na klíčovou úlohu oznamovatelů (whistleblowerů) a občanské společnosti. Rada Evropy mezitím otevřela k podpisu pozměňovací protokol k aktualizované úmluvě č. 108. Celosvětové rozšíření úmluvy č. 108 pokračovalo, přičemž do konce roku 2018 úmluvu podepsalo již 53 států. Oba texty poskytují jednotlivcům posílený právní rámec na ochranu jejich práv na soukromí a ochranu osobních údajů. Tyto právní rámce jsou velmi důležité zejména nyní, kdy rychle se vyvíjející technologie přináší hospodářské příležitosti i právní problémy. V celé EU začaly členské státy zavádět v oblasti umělé inteligence s cílem zajistit, aby si průmysl a trhy práce zachovaly konkurenceschopnost i v budoucnu, což někdy staví základní práva na okraj diskusí. Stejně jako v předchozích letech mezi nejdůležitějšími body na pořadu jednání zůstala ochrana osobních údajů v souvislosti s prosazováním práva. Evropská komise navrhla nová pravidla pro přeshraniční získávání elektronických důkazů. Na úrovni EU však nedošlo k žádnému vývoji v oblasti uchovávání údajů: nebyly navrženy žádné iniciativy EU, které by byly v souladu s příslušnými rozsudky Soudního dvora EU z roku 2014 a 2016.

V roce 2018 aktualizovala Rada Evropy svůj právní rámec týkající se ochrany osobních údajů přijetím aktualizované úmluvy č. 108. Mezitím pokračovalo celosvětové rozšiřování původní úmluvy č. 108, přičemž do konce roku bylo úmluvou vázáno 53 zemí. V EU vstoupilo v platnost obecné nařízení o ochraně osobních údajů, členské státy musely provést směrnici o prosazování práva a byla přijata revidovaná pravidla ochrany údajů pro orgány a instituce EU. Stále se však ještě čeká na přijetí nařízení o soukromí a elektronických komunikacích. Toto navrhované nařízení se týká práva na soukromí v elektronických komunikacích. Má zásadní význam pro zajištění toho, aby byl právní rámec EU aktualizován tak, aby byl v souladu s obecným nařízením o ochraně osobních údajů, zejména s ohledem na nový technologický vývoj.

Navzdory několika existujícím a novým nástrojům bylo provádění a prosazování pravidel ochrany údajů i nadále problematické, stejně jako boj proti zneužívání těchto pravidel ze strany veřejných a soukromých institucí. Způsobilé subjekty občanské společnosti jsou často v lepší postavení než řadoví občané k tomu, aby zahájily řízení, která vedou k uplatnění posílených pravomocí orgánů pro ochranu osobních údajů. Pouze několik členských

států však oprávnilo způsobilé subjekty k podávání stížností bez výslovného pověření od subjektu údajů.

Stanovisko agentury FRA 7.1

Členské státy EU by měly podporovat účinné zapojení způsobilých organizací občanské společnosti do prosazování pravidel ochrany osobních údajů, a to prostřednictvím poskytnutí nezbytného právního základu pro tyto organizace tak, aby mohly podávat stížnosti týkající se porušení ochrany údajů nezávisle na pověření od subjektu údajů.

Oznamovatelé mají zásadní význam při pomáhání zajistit, že ochrana osobních údajů a narušení soukromí povedou k účinným opravným prostředkům, a to jak varováním před možným porušením předpisů, tak předložením důležitých důkazů v průběhu vyšetřování. Přispívají ke zvyšování povědomí veřejnosti a k odrazování od závažného a rozsáhlého porušování práv na soukromí a ochranu osobních údajů, které by jinak v rámci organizací zůstalo nezveřejněno. FRA ve své zprávě o sledování zpravodajskými službami doporučila zvýšenou ochranu oznamovatelů. Zvláštní pravidla pro

jejich účinnou ochranu proti odvetě však zavedlo pouze několik členských států. V dubnu 2018 Komise navrhla směrnici o ochraně osob oznamujících porušení práva Unie.

Stanovisko agentury FRA 7.2

Členské státy EU by měly zvážit zavedení účinné ochrany oznamovatelů, čímž by přispěly k účinnému dodržování základních práv na soukromí a ochranu osobních údajů ze strany podniků a vlády.

Navzdory zrušení směrnice o uchovávání údajů (směrnice 2006/24/ES) ze strany Soudního dvora Evropské unie v roce 2014 a příslušným rozsudkům v této oblasti EU dosud nepřijala právní předpisy o uchovávání údajů. V důsledku toho je situace v jednotlivých členských státech i nadále rozdílná, zejména pokud jde o právní předpisy. Některé členské státy se snaží sladit své právní předpisy s rozsudky Soudního dvora Evropské unie. Ostatní členské státy ve svých právních předpisech žádné významné změny neprovedly. Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci *Tele 2 a Watson* potvrzuje, že vnitrostátní právní předpisy upravující uchovávání údajů a přístup pro účely trestního stíhání a veřejné bezpečnosti spadají do oblasti působnosti práva EU, a zejména do oblasti působnosti čl. 15 odst. 1 předchozí směrnice o soukromí a elektronických komunikacích (2002/58/ES). Vnitrostátní právní předpisy nesmí ukládat všeobecný a nerozlišující systém uchovávání osobních údajů a musí zahrnovat procesní a věcné záruky, pokud jde o přístup k uchovávaným údajům. Pokud členské státy zachovávají vnitrostátní právní předpisy přijaté s cílem začlenit předchozí směrnici o uchovávání údajů (směrnice 2006/24/ES) nebo právní předpisy, které nesplňují požadavky stanovené v judikatuře Soudního dvora Evropské unie, podstupují

riziko, že ohrozí dodržování základních práv občanů EU a právní jistotu v celé Unii.

Stanovisko agentury FRA 7.3

Členské státy EU by měly sladit své právní předpisy o uchovávání údajů s rozsudky Soudního dvora Evropské unie a vyvarovat se všeobecného a nerozlišujícího uchovávání osobních údajů poskytovateli telekomunikačních služeb. Vnitrostátní právo by mělo zahrnovat přísné kontroly přiměřenosti i odpovídající procesní záruky tak, aby bylo účinně zaručeno právo na soukromí a ochranu osobních údajů.

Poslední vývoj v oblasti umělé inteligence a dat velkého objemu vedl k mnoha politickým iniciativám zaměřeným na maximalizaci hospodářského přínosu nových technologií. V rámci řady iniciativ různých vnitrostátních a mezinárodních subjektů se současně diskutuje o etických důsledcích a méně často o dopadech na základní a lidská práva s cílem předložit pokyny a právně nevynutitelné předpisy. Mnohé členské státy a orgány EU začaly připravovat vnitrostátní strategie pro umělou inteligenci.

Stanovisko agentury FRA 7.4

Vzhledem k tomu, že vysokou úroveň ochrany proti možnému zneužití nových technologií a protiprávnímu jednání, které jich využívá, zaručuje pouze přístup založený na právech, měly by členské státy postavit základní práva do centra vnitrostátních strategií pro umělou inteligenci a data velkého objemu. Tyto strategie by měly přebírat know-how odborníků z různých oborů, např. právníků, sociologů, statistiků, počítačových vědeckých pracovníků a odborníků na konkrétní oblasti. Etika může přístup založený na právech doplňovat, neměla by jej však nahradit.

8 Práva dítěte

Každé čtvrté dítě v Evropské unii je ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením, a to i přes pomalu se zlepšující tendenci snižování dětské chudoby. Z této změny trendu však nemají prospěch všechny děti. Děti, jejichž rodiče se narodili mimo EU nebo mají cizí státní příslušnost, jsou chudobou zasaženy častěji. Počet migrujících dětí a dětí žádajících o azyl přicházejících do EU se v roce 2018 opět snížil. V některých členských státech nicméně i nadále přetrvávají závažné problémy týkající se podmínek přijímání, včetně zajišťování přistěhovalců. V roce 2018 přijal Výbor OSN pro práva dítěte svá první rozhodnutí o jednotlivých stížnostech na členské státy, zejména ve vztahu k situaci dětí v souvislosti s migrací a zacházení s nimi. Členské státy provádí směrnici (EU) 2016/800 o procesních zárukách pro děti, které jsou podezřelými nebo obviněnými osobami v trestním řízení, jež vstoupí v platnost v červnu 2019, do vnitrostátních právních předpisů jen pomalu. Pouze několik z nich sladilo své právní předpisy tak, aby odpovídaly požadavkům uvedené směrnice.

I přes klesající tendenci v posledních pěti letech dětská chudoba v EU přetrvává. Chudobou nebo sociálním vyloučením je ohroženo každé čtvrté dítě. Tato skutečnost vyvolává obavy ohledně dodržování článku 24 Listiny základních práv EU, který stanoví, že „[d]ěti mají právo na ochranu a péči nezbytnou pro jejich blaho“. Z nejnovějších údajů Eurostatu vyplývá, že od roku 2016 se v protikladu k obecné tendenci situace u dětí z rodin migrantů zhoršila a došlo ke zvýšení nerovnosti mezi nimi a dětmi z obecné populace. Kromě toho hledisko dětské chudoby prakticky chybí v rámci evropského semestru, zejména v doporučení pro jednotlivé země. Při vyplácení veřejných prostředků, včetně finančních prostředků EU, tato rizika nezoledňují dětskou chudobu přiměřeně. Pozitivním vývojem v roce 2018 byl návrh Evropské komise zahrnout děti mezi potenciální příjemce opatření, jejichž cílem je podpořit sociální začleňování v rámci Evropského sociálního fondu plus v novém období financování EU 2021–2027. K tomuto pozitivnímu vývoji se připojují snahy s cílem podpořit a uskutečnit dlouhodobý návrh Evropského parlamentu týkající se evropského systému záruk pro děti ve zranitelném postavení.

Diskuse a opatření zaměřující se na boj proti dětské chudobě jsou rovněž důležité pro plnění cílů udržitelného rozvoje. Cíle udržitelného rozvoje jsou součástí globální Agendy 2030, která stanoví politický rámec pro celosvětový udržitelný rozvoj a je založena na mezinárodních závazcích v oblasti lidských práv. V tomto ohledu cíl udržitelného rozvoje č. 1 vyzývá ke snížení chudoby, včetně dětské chudoby, do roku 2030 na polovinu. Převážná většina členských států EU již předložila první dobrovolnou národní zprávu o provádění cílů udržitelného rozvoje

v rámci procesu každoročního přezkumu, který se koná každý rok na politickém fóru OSN na vysoké úrovni o udržitelném rozvoji. Mnohé z těchto zpráv však neobsahují žádné nebo uvádějí pouze omezené odkazy na dětskou chudobu.

Stanovisko agentury FRA 8.1

Priority financování EU a členských států by měly odrážet potřebu snížit dětskou chudobu na úroveň, o něž usiluje cíl udržitelného rozvoje v oblasti chudoby (cíle udržitelného rozvoje č. 1), a to se zohledněním nejvladnějšího zájmu dítěte, jak je stanoveno v článku 24 Listiny základních práv EU. Za tímto účelem by měly orgány a členské státy EU zvážit přidělení dostatečných prostředků na boj proti dětské chudobě za použití všech dostupných nástrojů, včetně evropského systému záruk pro děti ve zranitelném postavení, bude-li zaveden. Kromě toho by orgány EU měly i nadále zvažovat dětskou chudobu ve všech fázích evropského semestru, zejména v doporučeních pro jednotlivé země, a to vzhledem k jejich možnému dopadu na využívání finančních prostředků EU.

Členské státy EU by měly v souvislosti s posouzením cílů udržitelného rozvoje zvážit, zda do svých dobrovolných zpráv o vnitrostátním přezkumu zahrnou konkrétní odkazy na vnitrostátní politiky a komplexnější údaje o dětské chudobě, jakož i výsledky posouzení dopadů příslušných politik.

Počet migrujících dětí přicházejících do Evropy se nadále snižoval. V roce 2018 požádalo o azyl přibližně 150 000 dětí oproti 200 000 dětí v roce 2017 a téměř 400 000 dětí v roce 2016. Směrnice o podmínkách přijímání poskytuje řadu záruk pro děti žádající o azyl, jako je například posouzení zvláštních potřeb dětí (článek 22), jmenování zástupce v případě, že je nezletilá osoba bez doprovodu (článek 24), stanovení určitých podmínek při využívání zajištění přistěhovalců (článek 11), přístup ke vzdělávání (článek 14), odborné vzdělávání (článek 16) a zaměstnání (článek 15). Snižování počtu migrujících dětí pomohlo některým členským státům, nikoli však všem, zajistit pro děti odpovídající azylová zařízení. Někdy dokonce nezajistily ani základní potřeby, jako je voda a hygienická zařízení. Členské státy nadále zajišťovaly děti přistěhovalců, a to i přes mezinárodní jednání o omezení zajišťování dětí na minimum.

přístupu dětí k určitým procesním zárukám. Členské státy EU by rovněž měly zvážit poskytnutí právní pomoci bezpodmínečně všem dětem, včetně bezplatného zákonného zastoupení v průběhu celého řízení, a zpřístupnění specializovaných právníků.

Stanovisko agentury FRA 8.2

V souvislosti s migrací by členské státy EU měly v souladu se směrnicí o podmínkách přijímání zajistit pro děti základní vhodné bydlení, zákonné zastoupení a přístup ke školní výuce a dalšímu vzdělávání. Členské státy by měly zintenzivnit své úsilí o vytvoření nevazebních alternativ k zajištění.

Mnoho členských států EU stále pracuje na návrhu nebo schvalování nových právních předpisů či změn stávajících legislativních rámců s cílem začlenit směrnici o procesních zárukách. Směrnice zajišťuje procesní záruky pro děti, které jsou podezřelými nebo obviněnými osobami v trestním řízení. Členské státy musejí směrnici začlenit do svých právních předpisů do 11. června 2019. V rámci soudních řízení s mladistvými mají děti právo na to být informovány a vyslechnuty způsobem vhodným pro děti, přičemž jim mají být poskytnuty právní pomoci a opatření na ochranu soukromí, jak to vyžaduje několik článků směrnice o procesních zárukách. Jak zjistila FRA a výzkum financovaný Evropskou komisí, účinný výkon tohoto práva zůstává i nadále závažným problémem. Praktické problémy vznikají někdy kvůli rozdílným věkovým hranicím v jednotlivých členských státech, poskytování právní pomoci na základě požadavků týkajících se přijímání nebo diskrečním pravomocem soudních aktérů.

Stanovisko agentury FRA 8.3

V procesu začleňování směrnice o procesních zárukách pro děti, které jsou podezřelými nebo obviněnými osobami v trestním řízení, do vnitrostátního práva by členské státy EU měly přezkoumat věkové hranice nebo jiné podmínky, které by v praxi mohly bránit účinnému

9 Přístup ke spravedlnosti, včetně práv obětí trestných činů

Nezávislost soudnictví je základním stavebním kamenem právního státu. Zpochybňování této nezávislosti bylo nadále čím dál tím častější, což poukazuje na potřebu účinné koordinace úsilí v této oblasti. Tato skutečnost přiměla Evropský parlament, aby poprvé vyzval Radu k přijetí rozhodnutí podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii, a Evropskou komisi k předložení návrhu nařízení, které z rozpočtového hlediska řeší nedostatky v oblasti právního státu. Přibližně dvě třetiny členských států EU přijaly právní předpisy s cílem posílit uplatňování směrnice o právech obětí a zvýšit záruky, pokud jde o účast v trestním řízení. Jelikož EU uznává, že Istanbulská úmluva definuje evropské normy ochrany lidských práv v oblasti násilí na ženách a domácího násilí, pokračovala v procesu ratifikace tohoto nástroje.

EU a další mezinárodní subjekty v roce 2018 i nadále čelily rostoucím výzvám v oblasti spravedlnosti na vnitrostátní úrovni, zejména v souvislosti s nezávislostí justice. Nezávislé soudnictví je základním kamenem právního státu a přístupu ke spravedlnosti (článek 19 Smlouvy o Evropské unii a článek 47 Listiny základních práv EU). I přes pokračující úsilí EU a dalších mezinárodních aktérů vzbudila situace v oblasti právního státu v některých členských státech EU, zejména pokud jde o nezávislost justice, vzrůstající obavy. Evropský parlament například poprvé v historii EU vyzval Radu, aby přijala rozhodnutí podle čl. 7 odst. 1 Smlouvy o Evropské unii (zjištění zřejmé nebezpečí, že některý členský stát závažně poruší společné hodnoty uvedené v článku 2 Smlouvy o Evropské unii), a Evropskou komisi, aby předložila návrh nařízení, které z rozpočtového hlediska řeší všeobecné nedostatky týkající se právního státu. K takovým nedostatkům patří hrozby ohrožující nezávislost soudnictví, svévolná nebo nezákonná rozhodnutí orgánů veřejné správy, omezená dostupnost a účinnost opravných prostředků, neprovedení rozsudků a omezení účinného vyšetřování, stíhání nebo sankcí za porušení právních předpisů.

Stanovisko agentury FRA 9.1

EU a její členské státy jsou vybízeny k dalšímu zintenzivnění úsilí a spolupráce k udržení a posílení nezávislého soudnictví, základní složky právního státu. Stávající úsilí by mělo být zintenzivněno za účelem vypracování kritérií a kontextuálních posouzení, která by členskými státem EU pomáhala pravidelně a srovnatelným způsobem rozpoznávat a řešit jakékoli případné problémy týkající se právního státu. Tato pravidelná hodnocení by byla rovněž nápomocná v souvislosti s navrhovaným nařízením EU,

jehož cílem je řešit všeobecné nedostatky, pokud jde o právní stát. Kromě toho by dotčené členské státy EU měly jednat podle doporučení, jako jsou například doporučení vydaná Evropskou komisí v rámci postupu pro posílení právního státu, jakož i v rámci procesu mechanismu pro spolupráci a ověřování, aby bylo zajištěno dodržování zásad právního státu.

Pozitivní vývoj v roce 2018 zahrnoval skutečnost, že více členských států EU přijalo právní předpisy pro provádění směrnice o právech obětí (2012/29/EU). Z důkazů na vnitrostátní úrovni v některých členských státech vyplývá, že oběti stále čelí překážkám, pokud jde o oznámení trestného činu, a že jejich práva nejsou na různých úrovních prováděna účinně, včetně procesních aspektů. V řadě členských států došlo k pozitivnímu vývoji v rámci zabránění další nebo sekundární viktimizace. Evropský parlament přijal dne 30. května 2018 usnesení o provádění směrnice o právech obětí, v němž kritizoval Komisi za to, že nepředložila svou zprávu o provádění směrnice v souladu s článkem 29 směrnice.

Stanovisko agentury FRA 9.2

Členské státy EU by měly nadále usilovat o účinné uplatňování práv obětí v praxi, aby zajistily, že všechny oběti mají přístup k odpovídajícím podpůrným službám a mají k dispozici účinné opravné prostředky.

V roce 2018 Evropská unie usilovala o ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulské úmluvy).

Ratifikovaly ji další tři členské státy EU. Do konce roku 2018 se tedy celkový počet členských států EU, které úmluvu ratifikovaly, zvýšil na dvacet. Pokud jde o stanovení evropských norem pro ochranu žen před násilím, představuje Istanbulská úmluva nejdůležitější referenční materiál. Zejména podle článku 36 musí státy, které úmluvu ratifikovaly, všechny akty sexuální povahy přes nesouhlas dotčené osoby klasifikovat jako trestné a přijmout přístup, který zdůrazňuje a posiluje bezpodmínečnou sexuální autonomii osob. V roce 2018 některé členské státy přijaly opatření ke sladění svých právních předpisů s tímto požadavkem úmluvy.

Stanovisko agentury FRA 9.3

Všechny členské státy EU, které tak ještě neučinily, a sama EU jsou vybízeny k ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulské úmluvy). FRA vyzývá členské státy, aby řešily nedostatky v ochraně ve vnitrostátních právních předpisech a aby zvážily kriminalizaci všech aktů sexuální povahy přes nesouhlas dotčené osoby, jak je stanoveno v článku 36 Istanbulské úmluvy.

10 Vývoj z hlediska provádění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením

Deset let poté, co vstoupila Úmluva Organizace spojených národů (OSN) o právech osob se zdravotním postižením v platnost, bylo v roce 2018 u této úmluvy dosaženo ratifikace všemi členskými státy EU. Na úrovni EU milník v provádění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením představovala předběžná dohoda Evropského parlamentu a Rady o návrhu Evropského aktu přístupnosti. To spolu s kroky k zaručení práv osob se zdravotním postižením v nástrojích financování EU pro víceletý finanční rámec na období 2021–2027 dokládá, jakými konkrétními způsoby Úmluva o právech osob se zdravotním postižením ovlivňuje právo a politiku EU. Na vnitrostátní úrovni stále přetrvávají v provádění a monitorování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením nedostatky. Iniciativy v řadě členských států, jejichž cílem je zapojit osoby se zdravotním postižením a organizace, které je zastupují, do rozhodovacích procesů nicméně naznačují postupný pokrok v rámci dosahování jednoho z klíčových cílů Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

V oblasti podpory vnitrostátního úsilí o dosažení nezávislého života hrají důležitou roli strukturální a investiční fondy EU. Nařízení navrhovaná pro období financování 2021–2027 zahrnují důležité záruky týkající se základních práv, zejména takzvané základní podmínky a významnější úlohu monitorovacích výborů. V rámci účinného monitorování využívání finančních prostředků může hrát důležitou úlohu občanská společnost, včetně organizací osob se zdravotním postižením a vnitrostátních subjektů v oblasti lidských práv.

V zájmu účinného monitorování fondů a jejich výsledků by EU a její členské státy měly přijmout opatření s cílem zařadit do výborů pro monitorování strukturálních a investičních fondů EU organizace osob se zdravotním postižením a vnitrostátní subjekty pro lidská práva. Přídělení lidských zdrojů a odpovídajících finančních prostředků těmto organizacím a subjektům a vyčlenění zdrojů EU za tímto účelem posílí účinnost navrhovaných základních podmínek.

Stanovisko agentury FRA 10.1

EU a její členské státy by měly zajistit, že práva osob se zdravotním postižením zakotvená v Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením a Listině základních práv EU jsou plně respektována, aby bylo možné v maximální míře využít potenciál strukturálních a investičních fondů EU podporovat nezávislý život. V tomto ohledu by měl zákonodárce EU přijmout nové základní podmínky, kterými se stanoví účinné používání a provádění Listiny základních práv EU a Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, jak je stanoveno v nařízení o společných ustanoveních, které navrhla Evropská komise pro víceletý finanční rámec na období 2021–2027.

EU a řada členských států podnikly kroky k začlenění osob se zdravotním postižením do procesu tvorby právních předpisů a politik v souladu se svými povinnostmi podle čl. 4 odst. 3 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Osoby se zdravotním postižením však stále nejsou často konzultovány nebo aktivně zapojeny, jak to vyžaduje úmluva. Nedostatek formálních struktur pro zajištění systematické účasti, jakož i nedostatek lidských a finančních kapacit pro účast na konzultacích může přispět k tomu, že osoby se zdravotním postižením budou vyloučeny z návrhu, provádění a monitorování úsilí o provádění úmluvy.

Stanovisko agentury FRA 10.2

Orgány a členské státy EU by měly v rámci rozhodovacích procesů úzce spolupracovat s osobami se zdravotním postižením, a to i prostřednictvím organizací, které je zastupují. Za tímto účelem by členské státy a orgány EU měly posílit zapojení organizací osob se zdravotním postižením, a to i pomocí zřízení poradních nebo konzultačních orgánů. Zástupci osob se zdravotním postižením by měli být řádnými členy těchto orgánů na rovnoprávném základě s ostatními a měli by mít přístup ke zdrojům nezbytným pro smysluplné zapojení.

Šest členských států a EU ještě neratifikovaly Opční protokol k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, který umožňuje jednotlivcům předkládat stížnosti Výboru pro práva osob se zdravotním postižením a výboru zahajovat důvěrná šetření na základě obdržení „hodnověrných informací nasvědčujících tomu, že dochází k systematickému porušování“ úmluvy (článek 6).

Stanovisko agentury FRA 10.3

Členské státy EU, které ještě nejsou smluvní stranou Opčního protokolu k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, by měly zvážit provedení nezbytných kroků k zajištění

ratifikace, aby bylo možné dosáhnout úplné a celoevropské ratifikace opčního protokolu. EU by měla též zvážit učinění rychlých opatření k přijetí opčního protokolu.

Pouze jeden členský stát EU nezřídil v souladu s čl. 33 odst. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením do konce roku 2018 rámec na podporu, ochranu a monitorování provádění úmluvy. Účinné fungování některých stávajících rámců nicméně ohrožuje nedostatek zdrojů, omezené mandáty a nezajištění systematické účasti osob se zdravotním postižením i nedostatek nezávislosti v souladu s pařížskými zásadami týkajícími se fungování vnitrostátních institucí pro lidská práva.

Stanovisko agentury FRA 10.4

EU a její členské státy by měly zvážit přidělování dostatečných a stabilních finančních a lidských zdrojů monitorovacím rámcům zřízeným v souladu s čl. 33 odst. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Jak je uvedeno ve stanovisku agentury FRA z roku 2016, které se týká požadavků ve smyslu čl. 33 odst. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením v rámci EU, měly by zaručovat udržitelnost a nezávislost monitorovacích rámců tím, že zajistí, aby pro jejich práci existoval pevný právní základ. Složení a fungování monitorovacích rámců by mělo zohledňovat pařížské zásady pro fungování vnitrostátních institucí pro lidská práva.

Rok 2018 přinesl v oblasti ochrany základních práv pokrok i nezdary. *Zpráva o základních právech 2019* agentury FRA přináší přehled hlavního vývoje v EU od ledna do prosince roku 2018 a stanoviska agentury FRA k němu. Hovoří se v ní o dosažených úspěších i oblastech, které i nadále vzbuzují obavy, a poskytuje přehled hlavních témat, která utvářejí debatu o lidských právech v celé EU.

Letošní hlavní kapitola se zaměřuje na vzájemný vztah mezi lidskými a základními právy a cíli udržitelného rozvoje. Ostatní kapitoly se věnují těmto tématům: Listina základních práv Evropské unie a její používání členskými státy; rovnost a nediskriminace; rasismus, xenofobie a související nesnášenlivost; integrace Romů; azyl a migrace; informační společnost, soukromí a ochrana údajů; práva dítěte; přístup ke spravedlnosti a vývoj z hlediska provádění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Další informace:

Úplné znění *Zprávy o základních právech 2019* agentury FRA naleznete na adrese <http://fra.europa.eu/en/publication/2019/fundamental-rights-report-2019>.

Viz také související publikace agentury FRA:

- FRA (2019), *Zpráva o základních právech 2019 – stanoviska agentury FRA*, Lucemburk, Úřad pro publikace, <http://fra.europa.eu/en/publication/2019/fundamental-rights-report-2019-fra-opinions> (k dispozici ve všech 24 úředních jazycích EU)
- FRA (2019), *Implementing the Sustainable Development Goals in the EU: a matter of human and fundamental rights*, Lucemburk, Úřad pro publikace, <http://fra.europa.eu/en/publication/2019/frr-2019-focus-sdgs-eu> (k dispozici v angličtině a francouzštině)

Předchozí výroční zprávy agentury FRA o výzvách a úspěších v oblasti základních práv v Evropské unii za konkrétní rok naleznete na adrese <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports> (k dispozici v angličtině, francouzštině a němčině).

FRA – AGENTURA EVROPSKÉ UNIE PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vienna – Rakousko
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights
linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
twitter.com/EURightsAgency

© Fotografie (z levého horního rohu k pravému dolnímu rohu): iStockphoto; Evropská unie; iStockphoto (č. 3 a 4); OBSE (Milan Obradovic); iStockphoto (č. 6–10)

Print: ISBN 978-92-9474-553-8 ISSN 2467-2386 doi:10.2811/31159
PDF: ISBN 978-92-9474-582-8 ISSN 2467-2610 doi:10.2811/323986

Úřad pro publikace
Evropské unie

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2019

© Agentura Evropské unie pro základní práva, 2019